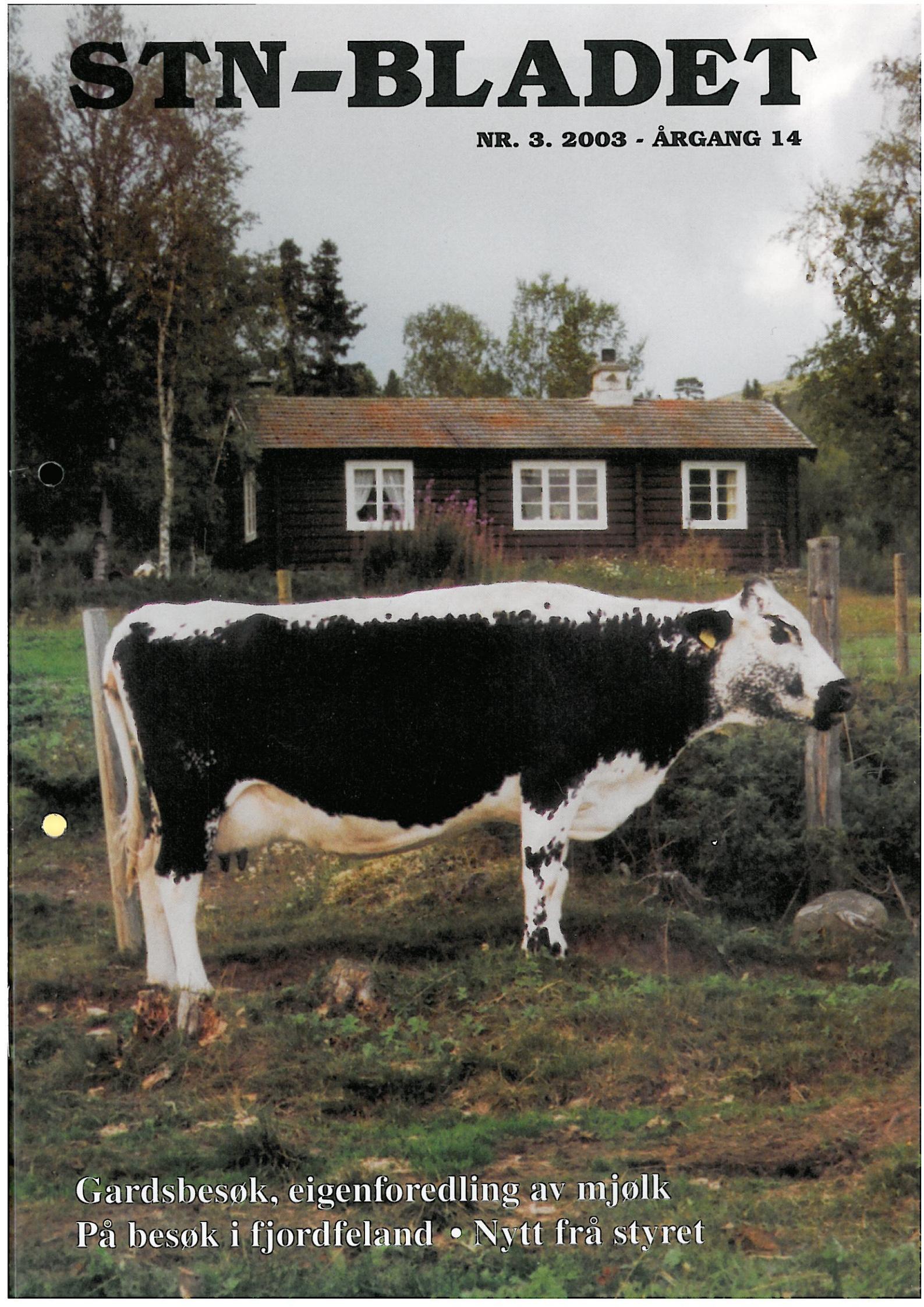
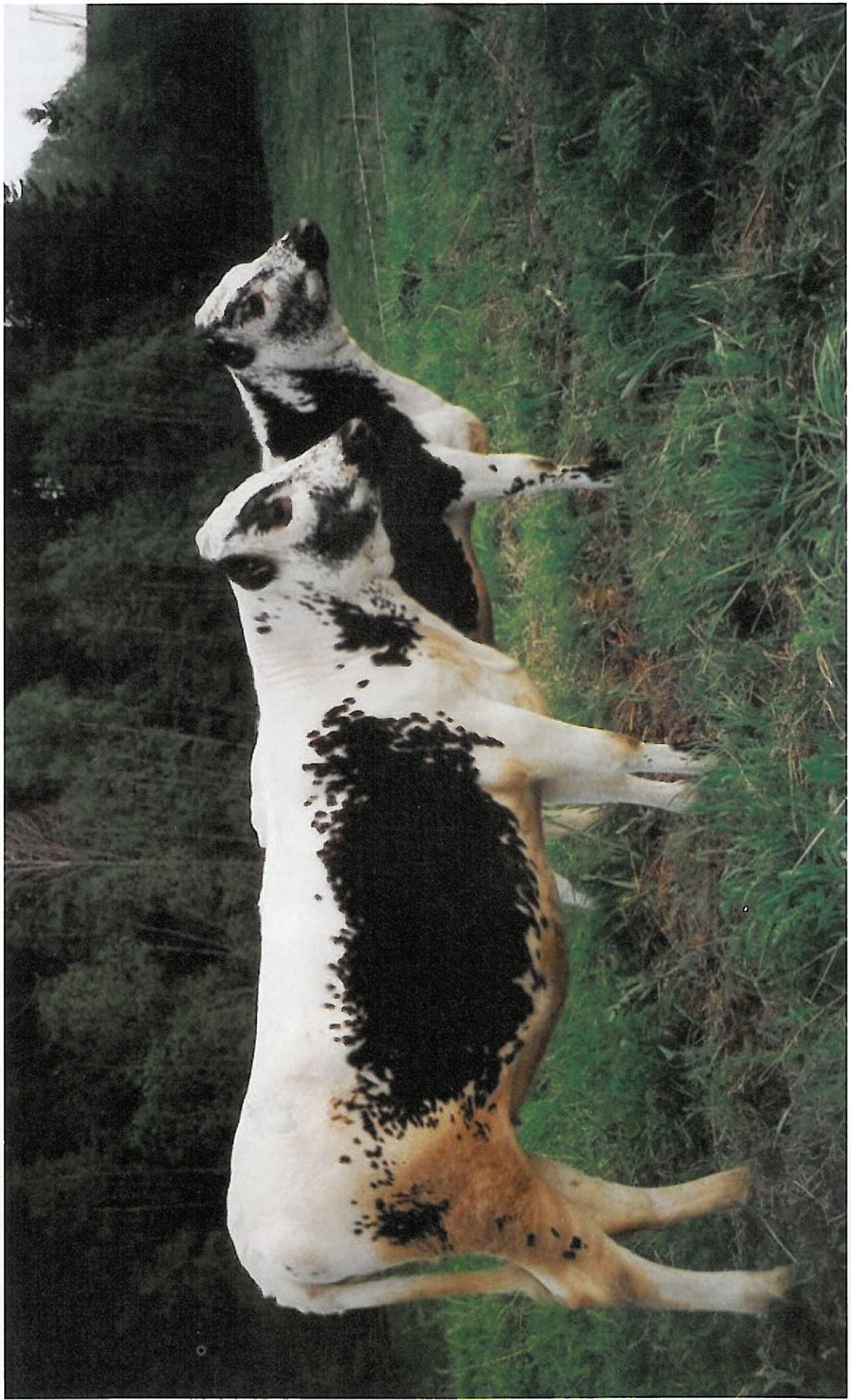

STN-BLADET

NR. 3. 2003 - ÅRGANG 14

Gardsbesøk, eigenforedling av mjølk
På besøk i fjordfelанд • Nytt frå styret

STN-Bladet 3-03 side 2

131 Venebån og 136 Hjerteros hos Morten Skjønberg i Trøgstad i Østfold. Begge kyvige er etter gardsoksen 40534 Jojo. Foto: Atle Mås.

Avslaget for sidet trønderfe og nordlandsfe

Avslaget for STN

Formann

Jostein Brenden
2643 SKÅBU
Tlf: 61 29 55 56
e-post: jostein@stn-avl.no

Nestformann

Amund Wormstrand
2219 BRANDVAL
Tlf: 62 82 51 30

Styremedlemmar

Marit Hoff
7865 JØA
Tlf: 74 28 69 78

Kjersti Reksen Sole
2685 Garmo
Tlf: 61 21 25 50

Kirsten S. Gjessing
2443 DREVSJØ
Tlf: 62 45 95 71

1. varamedlem

Ingvald Olsen
Observatoriegård 10
0254 OSLO
Tlf: 95 05 45 67

Sekretær/ Kasserer

Atle Meås
Falløkken
2092 Minnesund
Tlf: 63 95 69 00

Livdyrkontakt

Helen Davey
2436 VÅLER S
Tlf/ Faks: 62 43 79 31
E-post: livedyr@stn-avl.no

Avslaget for STN

Adresse: Falløkken 2092 Minnesund

Tlf: 63 95 69 00 Mobil: 909 81 655

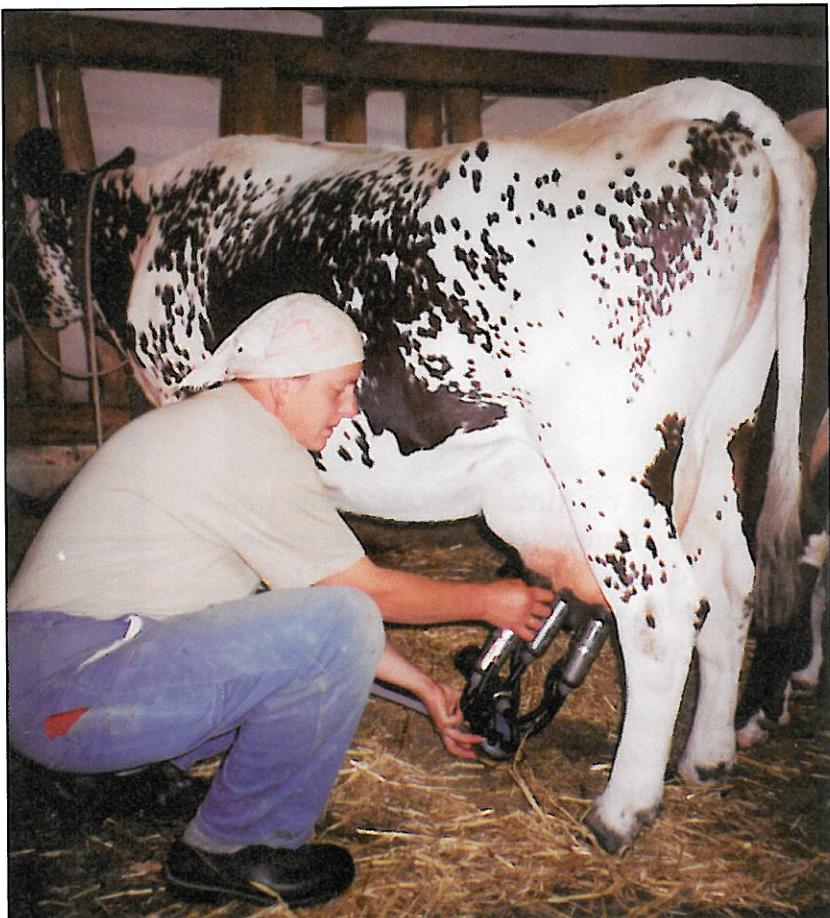
Kontortid: Onsdager 11.00 – 21.00

e-post: post@stn-avl.no

Internet: www.stn-avl.no

Framsida: 235 Bulin etter 9129 Havidal. På Brennsetra hos Grete Løvaas og Jostein Brenden, Skåbu

Foto: A Meås

I dette STN-Bladet har vi besøkt to brukarar som driv med foredling av eigenprodusert mjølk. Her er det Helen Davey frå Våler som skaffar seg råstoff til sin pultostproduksjon. Fot: AM

Mjølk – Eigenforedling

STN-Bladet har denne gongen besøkt to produsentar som forutan å drive med STN, også foredlar all

mjølka dei produserer. Og vi er naturlegvis interesserte i deira erfaringar med begge delane!

Pultost frå Vesterhaugen

På garden Vesterhaugen i Våler i Solør (bildet over) bur Helen Davey, mannen Hans Kristian Eig og ungane Mari (21), Magnus (19) og Ruth (16). Helen er vel kjent for mange av STN-Bladet sine lesarar, da ho har vore livdyrkontakt for avlslaget dei siste 3 åra.

Helen er fødd og oppvaksen i Wales i Storbritannia, men kom til Norge første gongen i 1974, som sommarhjelp på ein geitegard i Nord-Noreg. Reisene til Noreg vart ikkje berre årlege, dei vart også lengre og lengre for kvart år. Etter kvart møtte ho Hans Kristian, og busette seg på Moelv i Ringsaker. Der arbeidde Helen som avløysar, og som seterbudeie i Ringsakerfjellet. I 1989 fekk dei kjøpt småbruket Vesterhaugen, som ligg i Hans

Kristian sine heimtrakter i Solør. Hans Kristian fekk arbeid på Forestia på Braskereidfoss, medan Helen hadde lyst til å starte opp med mjølkeproduksjon. Familien i Wales fekk omrent sjokk da dottera i si tid fortalte at ho ikkje ville bruke si universitetsutdanning i engelsk til å bli lærar, men heller ville drive med ku på eit småbruk i Norge. Helen hadde ikkje sett andre kyr enn NRF, men gjennom det økologiske miljøet i området, kom ho i kontakt med Arne og Anne Kari Saxerud i Arneberg. Dei hadde ei rein STN-besetning, og å kome inn i fjøset hos dei vart ei stor oppleving for Helen. Ho syntes STN-dyra var både vakrare, triveligare og ikkje minst smartare enn NRF kyrne ho hadde arbeidd med som avløysar og budeie.

Planane for oppstart var lagte, og Helen kjøpte dei første kukalvane frå Arne og Anne Kari i 1990. I 1990 kom også etableringsstoppen. Helen tok det ikkje så alvorleg, for etableringsstoppen skulle jo vare berre eit år, og skulle jo opphevast att til hennar dyr var klare til å settast inn i produksjon. Etableringsstoppen vart som kjent ikkje oppheva slik planen var, og det såg mørkt ut for mjølkekvote på Vesterhaugen.

Helen ville likevel drive med ku. Først vart det ku til husbehov. Helen lærte seg meir om ysting og mjølkeforedling, og tanken om å drive eit lite gardsmeieri voks fram. Men først etter over 10 år med motgang, kamp mot eit system som slett ikkje var interesserte i småskalaforedling av mjølk og meir eller mindre ulovlig virksamhet kan Helen nå produsere ost, smør og rømme med velsignelse fra både landbruksmyndigheter og næringsmiddeltilsyn.

Helen i det lyse og trivelege ysteriet sitt

I november 2002 sto det BU-finansierte ysteriet ferdig. 17 kvadratmeter stort, bygd etter næringsmiddeltilsynet sine krav, med vaskbare flater og innreiing i rustfritt stål. Her foredlar Helen all mjølka frå sine kyr. Med produksjonsretten som no er tildelt for foredling av eiga mjølk, satsar Helen på å produsere det ho meiner er passeleg ut i frå jordarealet, som blir drive økologisk og kapasiteten i fjøs, ysteri og arbeidskraft. Det vil seie mjølka frå 4 – 5 STN-kyr.

Her heng ostemassen som skal bli til pultost til avrenning.

Helen sitt hovudprodukt er pultost. Det er tradisjon for pultost i Våler, ogosten går unna utan at Helen har behøvd å bruka ei krone på marknadsføring! I og med at pultosten er gjort av skumma mjølk, blir fløyten foredla til rømme og smør. Det har vore noko treigare omsetting av desse produkta, så Helen meiner at mjølka i STN-kua er i feitaste laget etter hennar ønske. Men noko anna negativt finn ho ikkje å trekke fram om rasen. Mysa og eventuelle mislykka osteproduksjonar går til grisemat, så her blir råstoffet utnytta til fulle.

STN-Bladet

Nemnast kan også at Helen sin pultost vart rangert som nr 2 i ein uhøgtideleg produktkonkurranse som organisasjonen Norsk Gardsost arrangerte på sitt årsmøte i vår. Og i den nye boka "Yst" av Arne Hjeltnes som kom ut på landbruksforlaget no nyleg er også pultosten frå Vesterhaugen med. Helen var med på boklanseringa i Spikersuppa i Oslo på "osten dag" den 24.oktober. Der gjekk 3 kilo pultost delt opp i små smaksprøvar unna på eit blunk!

Helen har pr dags dato 3 kyr og ei kvige som skal kalve i haust. Kyrne 2 Roslin og 3 Sofia, som begge er etter 9111 Høglo samt kvigene 12 Solveig etter 9151 Loke og 15 Laura etter 9162 Lomen, stammar alle frå ein av dei kalvane som Helen kjøpte i 1990. Dei stammar vidare bakover frå ei ku som Arne og Anne Kari Saxerud importerte frå Rune Bostrøm i Løvånger i Sverige.

Kua 96 Svarte Mari etter 9007 Lano og dottera 13 Marthe etter 9184 Gorm kjem frå Elisabeth og Amund Wormstrand i Brandval.

12 Solveig etter 9151 Loke.

Helen anbefaler alle som har tenkt å starte opp med gardsysting i det små å gå etablerarkurs for småskalaprodusentar av mat. Likeeins ystekursa som blir arrangerte på Sogn Jord- og Hagebruksskule i Aurland.

Helen og 96 Svarte Mari. Far til kua er 9007 Lano

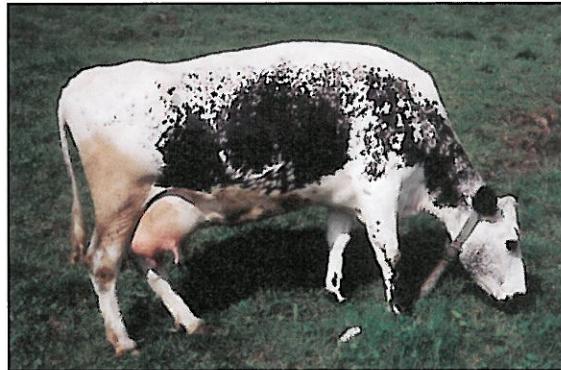
Ku, geit og setring på Brubekkjen

Stein Brubæk bur på garden "Brubekkjen" i Gjemnes kommune på Nord-Møre. Stein har ei fortid innen helse- og sosialetaten i E i Eidsvoll, Nesset og i Sunndal kommunar, men etter kvart modnast tanken om å flytte heim att og prøve få eit levebrød av det garden kan gje.

Brubekkjen ligg på sørsida av Sunndalsfjorden, i bratt og ulendt terren. Garden er på berre 25 mål dyrka og 10 mål gjødsla kulturbeite. Tidlegare vart alt slått, men med meir lett vindt leigejord, blir det meste av den bratte heimejorda no nytta berre til beite. Stein leiger 70 – 80 dekar slåttemark, og har da nok til vinterfor. Buskapen på garden består av 4 STN-kyr og 20 mjølkegeiter. Det er planer om å utvide noko, slik at det blir 6 mjøkekryr og 30 geiter.

Stein satsar på å ha kalving og kjeing i mars/april, slik at ein stor del av produksjonen fell på sommaren. Og fruktbare kyr må han ha, for i sommar fekk han 6 kalvar av 4 kyr. (50%

tvillingfødslar!) Kalvingsproblem har ikkje forekome, men ein og annan mastitt har det vore.

2 Knøttros etter 9110 Hårstad. Ei av kyrne på Brubekkjen

Arbeidskrafta på garden består av, forutan Stein, den franske drengen Claude og skiftande utanlandske ungdommar frå Atlantis arbeidsutveksling.

Til garden hører ei gamal seter, men denne ligg i eit område som ikkje er så lett tilgjengeleg og dessutan mindre eigna til beiting. Stein har difor leigd seg ei seter,

Torbuvollen, som ligg i Sunndal kommune heile 7 mil frå garden, ved fjellovergangen mellom Sunndalsøra og Eikesdalen. Her er stor turisttrafikk om sommaren, eit godt utgangspunkt for å selja seterprodukt.

Stein har no bygd opp ny seterbu med godkjent ystelokale på setra, og er også i gang med bygging av mjølkerom og gardsysteri heime på garden. Det midlertidige ystingslokalet i kjellaren skal no bytast ut med meir praktiske lokale.

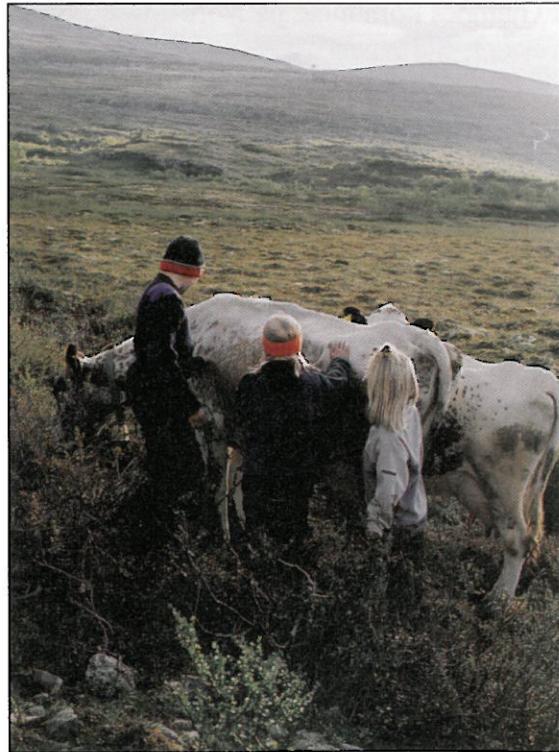
Seterysteriet vart offisielt opna av Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Ottar Befring den 3. august i år. Det er lagt opp til ein allsidig produksjon. På seinvinteren og våren blir kumjølka brukt til smørproduksjon. Smøret blir frose ned og teke med til seters og seld der i løpet av sommaren. Når seterseongen startar, blir det produsert rømme. Skummamjølka går til kalvane. Etter heimflytting frå setra blir det produsert kvit og brun ost av kumjølka. Denne osten blir seld på forskjellige messer utover vinteren. I samband med kurs eller spesielle bestillingar blir det også laga gubbost, søst og mølske. Geitemjølka går til produksjon av kvit og brun ost heile sesongen.

I tillegg held Stein kurs i ysting for nybyrjarar både heime og på setra. Gjermundnes Landbruksskule står som teknisk arrangør av kursora, medan Stein er kursleiar.

Med sin ideologi og plan for gardsdrifta låg det heile tida i løypa at Stein ville ha dyr av dei gamle norske ferasane. At rasane er vakse fram i – og tilpassa det landet og landskapet dei går i synest han er viktig. At det vart STN var kanskje meir tilfeldig, men han angrar ikkje på det valet. Han seier at STN-dyra er voldsomt spesielle som individ. Kvar ku har sin eigen personlegdom. Men han skyt og inn at noko av det kanskje kan skyldast at han har såpass få dyr. Han synest vidare at

rasen er særslitt lett å ha med å gjera, at dei fungerer veldig godt i fjellet. Er sikre til å kome heim og ikkje minst at dei er vakre! Det estetiske er viktig, ikkje berre for den som skal gå i fjøset kvar dag, men også for turisten som besøker setra eller køyrer gjennom kulturlandskapet i bygda og ser dyra på beite. Det einaste negative Stein kan kome på, er at det har vore in del spenetråkk. Han trur at noko av dette kan skyldast utforming av båsar og båskille, og er i ferd med å tilpasse dette.

STN-dyra er folkekjære og snille og i tillegg til geitene dei beste "publikumsmagnetane" ein kan ha på setra seier Stein. Kalvane er populære hos ungane, og han får ofte spørsmål frå folk om dei fine dyra. Det er også fleire mjølkeprodusentar i området som driv med NRF som har bestilt kviger av Stein. Bra da om han kan fortsette å få fleir tvillingsett med kukalvar.

Råvareprodusentane og publikums-magnetane i arbeid på Torbuvollen sommaren 2003. Foto: Brubæk

Det å vere gardbrukar og småskala gardsystar er mykje arbeid. Stein ønskar seg likevel ikkje tilbake til jobben i det offentlege. Arbeidet med naturen, dyra, ystinga og nye måtar å nytte gamle tradisjonar på er det han brenn for og vil fortsette å utvikle.

Det blir, ikkje minst frå landbrukspolitisk hald, prata om ei todeling av norsk landbruk. Den eine delen skal stå for "bulk-produksjon" av mat på einingar som ikkje kan bli store nok, for å skaffa forbrukarane stadig billigare mat. Den andre delen skal produsere mat med andre kvalitetar enn lågast muleg pris.

Eigenforedling, lokale produkt, mat med ei historie, oppleveling omkring dette med mat, kortreist mat, kultur og kulturlandskap kan vere nokre av stikkorda for dette. Helen og Stein er to av pionerane for denne retningen innan norsk landbruk, det er det ingen tvil om. Deira arbeid og pågangsmot er det mange småkalaprodusentar som vil ha nytte av. Og skal vi for STN-rasen sin del sjå litt framover i tid, så er det i alle fall sikkert at det er ikkje innan den meir eller mindre industrialiserte bulkproduksjonen at rasen har framtida si.

Atle M 2000

Stein viser fram av garden sin produkt. Legg merke til det fine skiltet, med garden sitt bumerke, geit og STN-ku!

Nytt frå styret

I Nye oksekalvar til semin

2003 har vore eit godt år når det gjeld tilbod på oksekalvar til semin. Hele 11 tilbud på oksekalv er behandlet. 4 er forkastet, mens 7 er kjøpt inn;

1. Morian F: 12.09.02 Hos: Elisabeth og Amund Wormstrand, Brandval Far: 9005 Mono Mor: 80 Flekkmari Morfar: 9018 Sæther. Kvit med svarte avtegn.
0 % innblanding.

2. Eros F: 28.12.02 Hos: David Dalbakk, Sør-Fron. Far: 9073 Miramis Mor: 2 Kvitline Morfar: 9114 Morugg. Svartsidet 3,8 % innblanding

3. Reppen F: 19.03.03 Hos: Grethe og Georg Hopstad, Brandsfjord Far: 40533 Solan Mor: 504 Nyårsbån Morfar: 9022 Wickstrøm Kvit med svarte avtegn 0,2 % innblanding

4. Macros F: 17.05.03 Hos: Gerd I Flå, Oppdal Far: 40551 Chris Mor: 175 Maja Morfar: 40549 Oluf Svartsidet 1,8 % innblanding

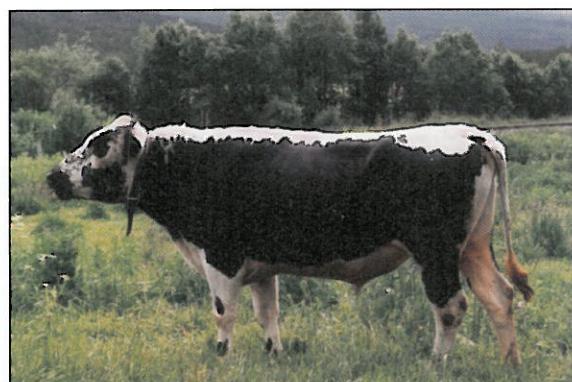
5. Irmann F: 22.07.03 Hos: Kirsten og Leif Gjessing, Drevsjø Far: 9187 Løfte Mor: 237 Irma Morfar: 9153 Lill-Gubben Svartsidet 3,2 % innblanding

6. Tussin F: 06.08.03 Hos: Kirsten og Leif Gjessing, Drevsjø Far: 9185 Mini-Brenden Mor: 226 Tussi Morfar: 9129 Hvdal Kvit med raude avtegn 4,6 % innblanding

7. Rosin F: 04.10.03 Hos: Elisabeth og Amund Wormstrand, Brandval Far: 40548 Sinklar Mor: 75 Rosmarin Morfar: 9018 Sæther Raudsidet 0 % Innblanding

Kalv 2, Eros

40551 Chris Far til kalv 4, Macros

Kalv 4, Macros

II Sæd av 9049 til Sverige

Frå Svensk Fjällrasavel har avslaget fått søknad om å få kjøpe tilbake 20 doser av oksen 9049 Maro (786 Maro SKB 86786) som har gått ut av lager i Sverige. Styret vedtok å donere 20 doser av vårt lager av Maro-sæd til Svensk Fjällrasavel.

III Sædprisen

Styret vedtok å auke prisen på STN-sæd med kr 10,- pr dose frå og med seminsesongen 2003/ 2004.

IV Videofilm

Vestnorsk InformasjonsTV skal lage en videofilm som presenterer alle de gamle norske storferasene. Under forutsetning av at prosjektet lot seg fullfinansiere, vedtok styret å støtte prosjektet med kr 50 000,-

V Arbeidsavtale sekretær

Sekretærstillinga utvides fra 40- til 50% stilling de neste to åra. Den ekstra tida skal fortsrinnsvis nyttast til besøksverksemd og medlemsservice. Stillings-% blir teke opp til revidering i 2005, og vurdert ut i frå nytten som avlslaget har av den, samt utviklinga i laget sin økonomi.

VI Okser til semin

Avlslaget vil gjera en enda meir for å finne aktuelle oksemødre. Det blir også vurdert å innføre ei premiering av kyr som blir drektige etter retta paring anbefalt av avlslaget. Dette for å prøve å få til mest muleg interessante avstammings-kombinasjonar.

Prisen på oksekalvar innkjøpte til semin blir auka med kr 1000,- pr kalv i ein prøveperiode på 2 år.

VII NLH - Buskapen

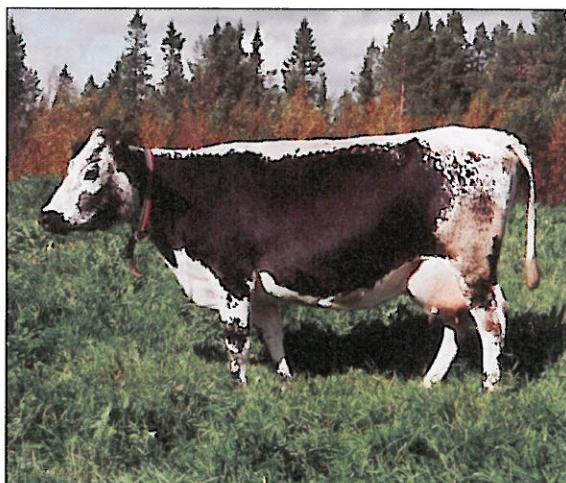
Avlslaget har sendt forslag til NLH/ Institutt for Husdyrfag om å sette i gang et prosjekt på proteinkvalitet og feittsyresamsetting i mjølk av STN.

VIII Årsmøtet 2004

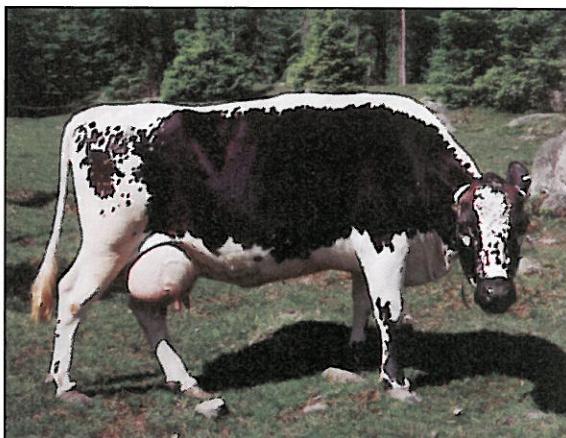
Vil bli arrangert på Baroniet i Rosendal i Hardanger, 13. – 14. mars

IX Søknad om tilskott

Ved siste års jordbruksforhandlingar vart det opna for at avlsarbeid på gamle norske storferasar kan støttast med tilskott direkte frå landbruksdepartementet. Avlslaget for STN vedtok å i første omgang avstå frå å søke om midlar. Dette fordi laget framleis har god økonomi, og meiner at laga for dei mindre rasane bør prioriterast no.

226 Tussi etter 9129 Havidal. Mor til kalv 6, Tussin

*75 Rosmarin etter 9018 Sæther
Mor til innkjøpt oksekalv 7, Rosin*

Livdyr

Hans Jakob Hatlestad, Lyshol, 6230 Sykkylven
tlf 70 25 21 43 7 99 73 62 60
hans.jakob@c2i.net 1førstekalvsku
f. 11.02.01 90%+ STN

Ole Odlo, Ringebu tlf 61 28 00 86 2 kukalver
sept 02, feb 03 ren STN

Lars Nilsen, Sjøvegan, tlf 77 17 51 76 1.
førstekalvsku kalva sept 03. Pen

Asle Flesjø, Lismarka tlf 62 36 07 31 /
41 55 90 27 2 åringskviger ca 90% STN.

Elisabeth Skaten, Onarheim, tlf 53 43 30 10
Åringskvige ca 90%

Harald Nilsen, 7994 Leka tlf 95 75 62 75
Oksekalv f. nov-02

Amund og Elisabeth Wormstrand, brandval,
tlf 62 82 51 30 Renraset STN besetning, har
av og til livbdyr til salgs, ta kontakt.

Magnus Jonson 6392 Vikebukt, tlf 71 18 12 19
/ 95 93 13 33 Vårbaere kviger. DEBIO .

Tore Kil, 3656 Atrå tlf 35 09 72 27
2 oksekalver f mars-03

Kjersti Hoff 2340 Løten tlf 62 59 16 41
Kalver, ren STN.

Jacob Magnussen, Eidsvåg, tlf 71 23 54 61
Oksekalv f mai 03. 93,6% STN

Marit Steen, 2680 Vågå tlf 61 23 76 09
1 oksekalv f aug-03.

Ola Riste, 2967 Lomen tlf 61 34 37 66
STN-okse f mars-03. God avstamming

Arild Melting, 7730 Beitstad tlf 74149230
1 kvige 7/8 STN. Kalver i des-03.

Kåre Saglien, 2642 Kvam tlf 61 29 59 61
Okse f april-02

Anne J Nestås Tøn, Voss. Tlf 90 88 42 54
Oksekalv f okt-03

Christian Saxlund, 2665 Lesja tlf 61 24 33 22
/ 94 11 45 17
1 kukalv f juli-03 99,1% STN bra avstamming
NB: til et godt hjem!

Lars Erik Midtdal, 2555 Tufsingdalen
tlf 62 49 89 73 oksekalver f våren-03

Tor Sæland, 4354 Voll tlf 99 60 75 65
2 kyr og 1 kukalv

Harald Udal, 2838 Snertingdal tlf 61 18 37 18
2 oksekalver f aug-03

Ønskes Kjøpt:

1 okse av god avstamming til bruk iavl til
våren. Ola Riste, 2967 Lomen tlf 61 34 37 66

1 okse over 1 år. Hans G Gjeruldsen,
Grimstad tlf 37 04 51 34

Reinrasa STN-kviger som kalver ti våren Axel
Palsa, Borkenes tlf 77 09 25 91

Drektige kyr og kviger av STN. Finn Moen
Solstad, Øvre Surnadal tlf 71 66 21 10

Livdyrkontakt:

Helen Davey
Tlf/ fax: 62 43 79 31

e-post: livdyr@stn-avl.no

**Se også livdrysida på:
www.stn-avl.no**

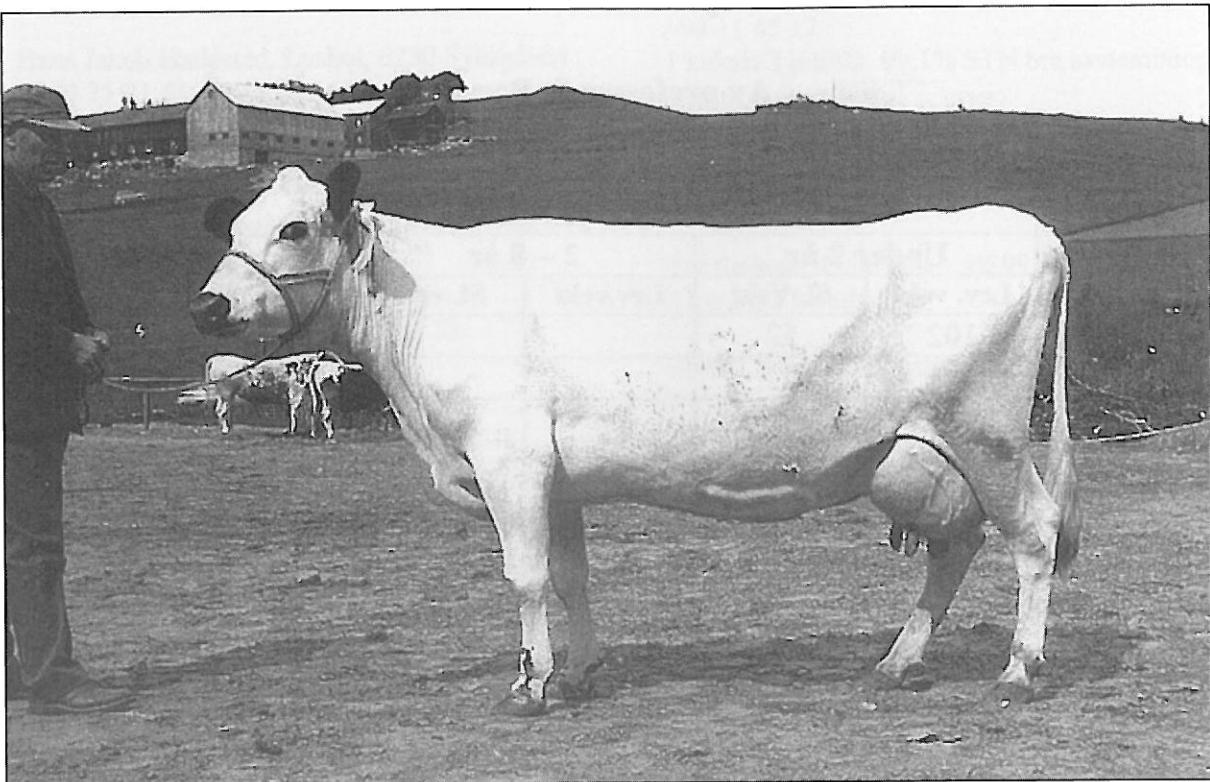
**Avslaget for STN kan ikke
garantere for opplysninger gitt i
annonserne.**

Tabell over brystomfang, levendevekt og Slaktevekt for kyr av norske storferaser

Av professor S. Berge
Henta frå særtykk av "Norsk Landbruk" nr 25 - 1952

Bryst- omfang cm	Dyreets alder					
	Under 2 år		2 – 8 år		Over 8 år	
	Lev. vekt	Sl. Vekt	Lev. vekt	Sl. vekt	Lev. vekt	Sl. vekt
111	102	52				
114	113	57				
117	124	62				
120	135	68				
123	146	73				
126	158	78				
129	170	84				
132	182	90				
135	194	95	196	86		
138	207	101	211	93		
141	220	107	227	100		
144	233	113	243	108	240	102
147	247	119	259	116	255	108
150	261	125	276	124	270	115
153	277	132	293	132	286	122
156	292	138	310	140	302	128
159	307	145	327	148	318	135
162	323	151	345	157	334	142
165	339	158	363	166	351	149
168	355	164	381	177	368	156
171	371	171	400	188	385	165
174	387	177	419	200	402	173
177			439	212	420	182
180			459	225	438	191
183			480	239	456	201
186			501	253	474	210
189			522	267	493	220
192			544	282	512	230
195			567	297	532	241
198			591	314	552	252
201			615	330	573	263

”Frå det gamle stjernegalleriet”

32 Gro 10033 1.pr

Fødd: 26.11. 1956 Hos: Ola J. Torve, Oppdal

Far: 8052 Moranisse Mor: 25 Åse Morfar: 8251 Mora-Prins

Avdrått:

1959: 2126 – 4,4 – 93
1960: 4696 – 4,6 – 216
1961: 5304 – 4,6 – 246

1962: 5128 – 4,3 – 223
1963: 5397 – 4,3 – 234
1964: 4834 – 4,6 – 223

Etter 32 Gro kjøpte Avlslaget inn to oksar til semin; 8948 Grom f: 02.02.62 etter 8250 Annik og 8969 Groar f: 01.02.63 etter 8067 Borgson. Grom og Groar vart begge brukte på slutten av 1960-talet. Så seint som i årsmeldinga for avlslaget for 1970 er det oppgjeve at det er nedfrosen sæd på lager av 8969 Groar. Etter den tid finst det ingen opplysningar om kva som skjedde med desse sæddosane. Det finst ikkje noko styrevedtak på at den sæden som var på lager skulle kastast, men tragisk nok var det truleg nettopp det som skjedde ein eller annan gong tidleg på 70-talet.

Tenester frå Avslaget for STN

1. Stamtavler

Avslaget hjelper den som ønsker det å sette opp stamtavler på STN-dyr. Vi har ei stor samling av avstamningsopplysningar, og vil kunne hjelpe til med å finne avstamminga på dei fleste STN-dyr. Dokumentering av avstamming er heilt avgjerande både for avls- og bevaringsarbeidet i ein rase. Dessutan vil ein ikkje få tilskot for bevaringsverdige rasar for dyr som det ikkje kan dokumenterast avstamming på. Det er også større etterspurnad etter livdyr med kjent avstamming.

2. Stambokføring av gardsoksar.

Dersom du brukar gardsokse i avlen i eigen buskap, bør denne oksen stambokførast. Ved stambokføringa blir stamtavla til oksen registrert, og oksen får eit stamboknummer. Dette er viktig for å kunne halde rede på avstamminga til oksen sine etterkommarar.

3. Avlsplanlegging

Når det er utarbeidd stamtavler for dyra, kan avslaget kome med råd om kva for okse som bør brukast til dei enkelte kyrne. Dette for å få mest mogleg interessante avstamningskombinasjonar. Særleg er dette viktig for dei beste kyrne, slik at vi kan få nye gode oksar til avl. Både til semin og til gardsoksar.

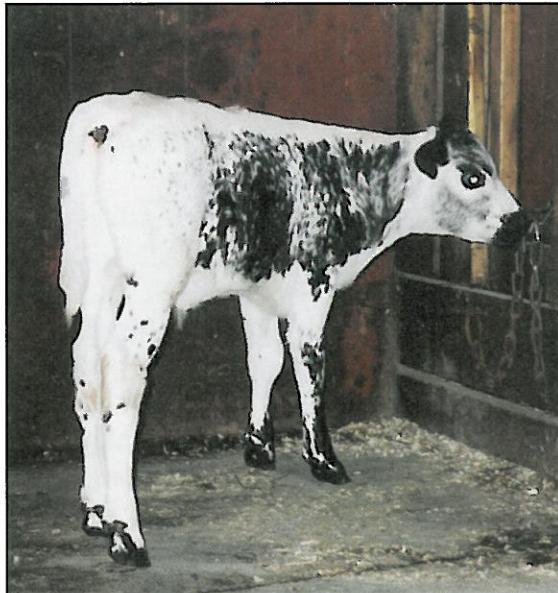
4. Livdyrformidling

Avslaget formidlar kontakt mellom kjøparar og selgarar av STN-livdyr. Livdyrkontakten vil varsle dei som er interesserte i å kjøpe livdyr når det er aktuelle dyr til sals. Det blir også annonseret livdyr i STN-Bladet som kjem ut 3 gonger i året, samt på avslaget si

heimeside www.stn-avl.no. Vi prøver å oppdatere livdyrsida på nettet ein gong i månaden. Livdyrmarknaden har i det seinare vore ganske treig. Som seljar er det derfor viktig å hugse på at di meir opplysningar ein kan skaffe fram om dyra, di lettare er dei å selje. Stikkordet er nok ein gong, stamtavler!

Og det beste av alt;

Alle tenestene frå Avslaget for Sidet Trønderfe og Nordlandsfe er heilt gratis!

Kan du dokumentere avstamminga til dine STN-dyr? Denne oksekalven hos Morten Skjønnerberg i Trøgstad er i alle fall etter gardsoksen 40548 Sinklar og har som morfar 9163 Tørres. Morlina til denne kalven kan følgast i stambøkene tilbake til 1911.

STN-Bladet i Fjordfe-land

Fjordfebuskaper til Kari og Kjell Perry Drotninghaug på fjellbeite i Velledalen.

Som representant både for Avlslaget for STN og for Norsk Bufe, var underteikna så heldig å få delta på årsmøta til laga for Vestlandsk Fjordfe og Vestlandsk Raudkolle i Sykkylven i juli. Avlslaget ser det som viktig at laga for dei forskjellige gamle norske storferasane held god kontakt, og samarbeider i saker der det er naturleg. Både gjennom arbeidet i Norsk Bufe og ved for eksempel å delta på dei andre laga sine årsmøte.

Fjordfelaget arrangerte årsmøte, og 10-års jubileum, i Sykkylven på Sunnmøre 25.juli. Sykkylven må seiast å vere sjølve kraftsentret for Fjordfeet, da det i kommunen er det heile 7 buskapar med fjordfe. Det ser ut for at laget absolutt er i god gjenge og det er no omlag 460 registrerte kyr av rasen. Til tross for vanskeleg økonomi er det stor aktivitet og mykje godt pågangsmot i Fjordfelaget. Mange flinke personar har arbeidd hardt i mange år for å få rasen og laget opp på det nivået dei har i dag. 3 av desse vart

spesielt heidra av årsmøtet. Nils Drabløs, som har vore leiar av laget i alle dei 10 år det har eksistert, Arne Bekkevoll som har vore med i styret i alle desse åra, og Hege Nerland som er redaktør for medlemsbladet og har gjort det til eit svært fint blad og eit viktig arbeidsreiskap for laget.

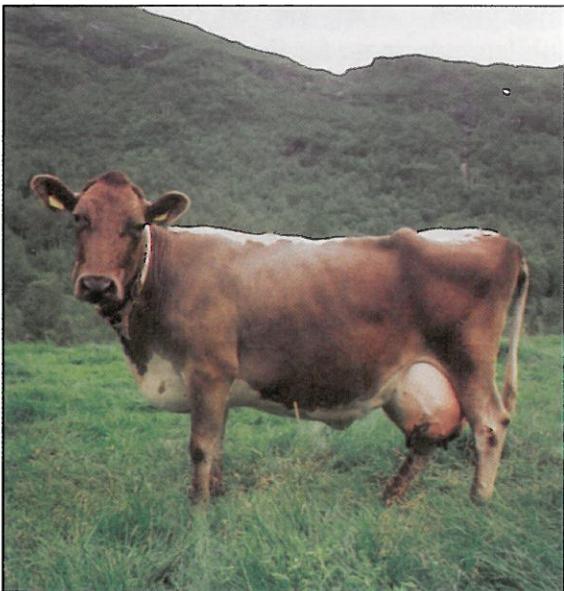
Laget for Vestlandsk Raudkolle heldt sitt årsmøte etter at Fjordfelaget var ferdige med sitt. Raudkollelaget har slite for å halde laget oppe og aktiviteten i gang. Det har mangla på "eldsjelane", men det styret som no sit i laget verkar ivrige på å få sett ting i gang, så vi får håpe på ein oppsving for Vestlandsraudkolla framover. Det er den svært gode rasen vel verdt!

Med så mykje Fjordfe samla i ei bygd, låg alt til rette for ein spennande runde med gards og seterbesøk i samband med årsmøtet. Fjordfelaget stilte med buss, og ein flott og guida tur fekk vi gjennom eit fantastisk landskap, frå fjord til fjell i

STN-Bladet

Fjordfe-land. Tilsaman over 70 Fjordfekyr skulle vi få sjå på turen, i tillegg til nokre STN-kyr og Vestlandsraudkoller.

Først besøkte vi garden til Berit og Hallgeir Aurdal. Dei har ein buskap som består av fjordfe, STN og NRF. Sinky og ungdyr gjekk heime på garden, medan mjølkekryrne var på beite på fellesstølen Nedsetra. På neste fellesseter, Sunndalen, gjekk ein del av Fjordfekyrne til Kjersti og Hans Jakob Hatlestad og Astrid og Arvid Aure. Mellom fjordfekyrne var Katrine Hatlestad si ku, oksemora 462 Lille Mi etter gardsoksen "Varg".

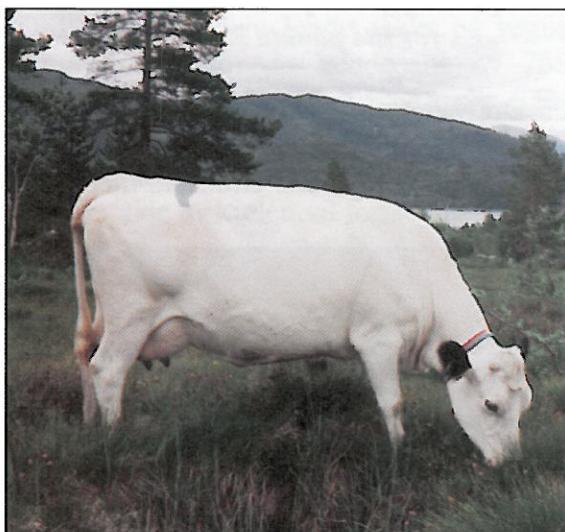
Fjordfekua 462 Lille Mi

*11 år gamle 376 Hildrei etter 9035
Korssjøen. Morfar : 9038 Ruud
Eigar: Hatlestad*

I Velledalen var vi innom på 2 setrer. Først hos Kari og Kjell Perry Drotninghaug. Der møtte vi kyrne før vi kom på setra. Dei kom i samla flokk ut frå skogen, og var vel på tur heim etter dagens beiterunde. Ei fargerik forsamlung av Fjordfekyr, ei raudkolle og ei STN ku.

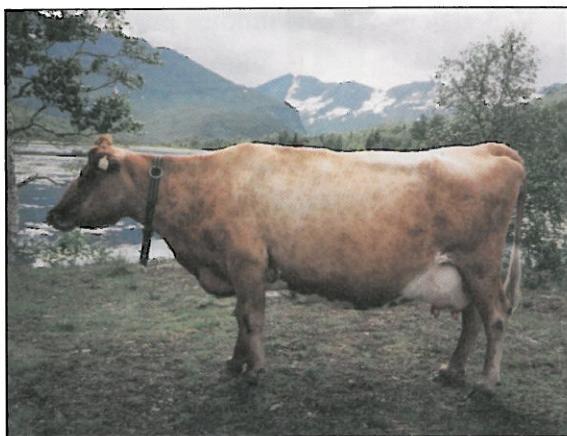
På setra til Kari og Kjell Perry, Øggarsstølen, var det diskha opp med flott servering av seterkost ute. Frå Øggarsstølen var det ikkje lenger enn at vi kunne sjå over til Dravlausstølen, som var siste stopp på rundturen.

*4 Fjellkvit etter 9116 Motto hos Kari og
Kjell P Drotninghaug. Morfar: 9098
Luring*

*Klart for mjølking av første buskap på
Dravlausstølen*

**Vestlandsraudkolla 605 Iris hos
Gunnhild Øygarden og Nils Drabløs.
Ein flott og god representant for ein alt
for lite påakta kurase!**

På Dravlausstolen setrar Nils Drabløs og Gunnhild Øygarden og Nils sin bror Odd Drabløs og kona Sissel Brunstad med kvar

sin reine fjordfebuskap. (sett bort frå Nils si eine Raudkolle) Fjøset på setra rømer ikkje meir enn den eine buskapen, så det blir mjølka på skift. Sjøl om buskapane brukar same fjøset så blandar dei seg ikkje, men går kvar for seg på beite.

Dagen etter vart det arranget ein fottur til Brunstadsetra i den vakre Brunstaddalen. Ei gamal setergrend som ligg mellom majestetiske sunnmørsalpar! På Brunstadsetra er det ikkje drift lenger, men setra blir godt vedlikehalde og beitande sau held seterlanskapet vedlike.

Vil få takke alle for tre trivelege dagar i Sykkylven. Det var eit verdig 10-års jubileumsårsmøte for Fjordfelaget!

**2 Fjordfeentusiastar diskuterer ku. Per Magne Sylvernes og Nils Sigurd Drebløs. Kua er
Nils si bjølleku, 12 år gamle Fagerlin etter gardsoksen "Burosen". Kua er fødd hos
søstrene Berg i Jølster.**

Svensk Fjällrasavels stämma 2003

Svensk Fjällrasavel holdt sin årsstämma på Skummeslövsgården ved Laholm i Halland på vestkysten av Sverige i månadsskiftet juli/ august.

Det er bestandig hyggelig å delta på vår svenske søsterforenings "stämmor", og årets ble ikke noe unntak. Et fantaskisk vær, vakre omgivelser og trivelige mennesker gjorde det til minnerike tre dager i Fjällrasens tegn. Men det virker dessverre tydelig at EU-landbruket nå begynner å slite kraftig på Fjällkorna og deres eiere. Mange besetninger har blitt avvikla de siste åra, og det kommer svært få nye til. Mye av den optimismen og pågangsmotet som var så sterkt tilstede da foreninga vart dannaa i 1995 har fortatt seg. Det er nok en enda større andel av bøndene på Svensk side som sliter med å holde det gående, enn det er her til lands.

Men av positive ting må nevnes at foreningen de siste to åra har snudd økonomien sin, slik at de forhåpentligvis får mindre problemer og arbeid med den i tida som kommer. De har også fortsatt å bygge opp sitt utvalg av okser, samtidig

som de samler inn mer informasjon om døtrene til allerede brukte okser. Det blir, som hos oss, vanskelig å skaffe nok informasjon til å kunne komme med annet enn få og nokså usikre opplysninger om hva slags avkom de enkelte oksene gir. Temaet avkomsgransking er fortsatt et ganske hett debattema for Fjällrasen sin del, til tross for at grunnlagsmaterialet (dyretalet) ikke akkurat ser ut til å ville øke i tida framover.

Ordförande Anders Jonört takka på vegne av foreninga for de sæddosene av 786 Maro SKB 86786 som avslaget for STN vedtok å gi til Svensk Fjällrasavel, og håpet at det gode samarbeidet mellom laga på hver side av kjølen vil fortsette.

Den ene dagen av stämmman var avsatt til en besøksrunde til 3 besetninger med Fjällkor på og omkring den kjente Hallandsåsen. Størst inntrykk gjorde den fine besetningen til Evy og Lars Schale i Växtorp, som driver mjølkeproduksjon med 10 Fjällkor.

Takk til alle i Svensk Fjällrasavel for en bra stämma!

69 Stjärna hos Evy og Lars Schale var av de fine Fjällkorna vi fikk se på vår rundtur i Halland. Far til kua er oksen 6769 Delta, som er en sønnesønn av vår egen 8197 Jo Sing. Stjärna har en 4,3 års middelavdrått på 5702 – 4,3 – 3,4 og siste året har ho mjølka heile 7338 – 4,1 – 3,4. Så ho har langt i fra gjort skam på genene fra sin norske oldefar!

Smakeriet 2003

Torsdag 16. oktober var det igjen tid for 'Smakeriet' - dagen da lokal og småskala mat fra Fjellregionen står i fokus på Røros, og i år var det jeg og Atle som skulle representere Avslaget. Vi ankom dagen før, og fikk satt opp standen med blader, postkort, bestillingslista for kukalenderen og et flott og droplet kuskinn som blikkfang. Etterhvert viste det seg at skinn av STN dyr også var blikkfang for flere andre stands, så rasen fikk profilert seg skikkelig.

Det var mye folk på Smakeri-utstillingen på formiddagen, vi hadde kontakt med mange som viste interesse for STN kua. Dessverre uteble Miljøvernministeren som skulle ha åpnet seansen, så Atle må vente med sine argumenter om vern av de gamle husdyrrasene til en senere anledning! Derimot fikk vi god kontakt med to representanter for 'Slow Food', som er en internasjonal bevegelse til støtte for lokal og tradisjonell matkultur. I brosjyren står det bl.a. 'En grunnleggende Slow Food ide er at gastronomer og matentusiaster må bli klar over behovet for å verne om truede lokale matkulturer, husdyrraser og planterarter...' (grov oversatt fra engelsk). Det høres ut som om Avslaget og Slow Food har en del til felles her, og Slow Foods Foundation of Biodiversity støtter prosjekter som fremmer verdens biologiske mangfold i landbruksproduksjon. Mer informasjon om Slow Food kan du finne på websiden www.slowfood.com

Maten som blir presentert i forbindelse med Smakeriet var laget av lokale produsenter, og kvaliteten og mangfoldet var fantastisk!! Bl.a. ble det servert grove, urtekrydrede pølser og spekekjøtt av økologisk STN kjøtt fra Fortuna Gård på Kvikne...nydelig, og noe som det nok kommer til å bli skrevet mer om i STB-Bladet ved en senere anledning. Smakeriet hadde undertittel 'høstens store smaksdugnad' og det holdt mål, da det var 250 som spiste middag sammen den kvelden, seks retter med lokal mat fra Fjellregionen. Jeg håper at hotellet bruker en del lokal mat i sine menyer resten av året også.

Men for meg var turens høydepunkt de fjøsbesøkene som Atle arrangerte på vei til og fra, og på selve Røros. Da var vi innom flere trivelige fjøs med mange pene STN kuer, og jeg fikk hilse på folk som jeg kjente fra før bare som navn og telefon nummer på livdyrlista!! Tusen takk til Atle som godt reisefølge!

Helen Davey, livdyrkontakt

Til v. Avslagets stand på smakeriet 2003
Over: Standen til Fortuna gård

Stølstreff ved Syndin

Lørdag den 23.august var det en frisk bris av kjølig fjelluft som møtte oss da vi kom til Midtre Syndin i Vestre Slidre i Valdres. Vi samlet oss til stølstreff på Stølen til Ola Riste. Ristestølen, som fra gammelt av het "Ørnesett", ligger ca 1000 mho i naturskjønne omgivelser inne på fjellet ved de tre Syndin-vannene.

Ola Riste ønska oss velkommen, og fortalte litt om drifta på garden og på stølen. Han fortalte oss om hvorfor han i sin tid bytta ut NRF-buskapen sin til fordel for gammelrasedyra. Han påpekte at de tar seg mye lettere fram i terrenget på utmarksbeite, og at de i tillegg er mye flinkere til å komme heim til mjølketid. Ola har kyrne på utmarksbeite både natt og dag, og er avhengig av at de er på plass til fast tid både morgen og kveld. Ola har i hovedsak dyr av rasene Vestlandsk Fjordfe, Vestlandsk Raudkolle og Sidet Trønderfe. Han sa også at skal du henge ei bjølle på noen av disse kjyra, så bør du velge ei Sidet trønderkjyr. Ole Jacob Christensen fra Røn tok for seg temaet videreforedling og salg av både melkeprodukter og slakt. Han tok utgangspunkt i sitt eget tilfelle, og sa at vi må lære av Rimi-Hagen å tjene penger.

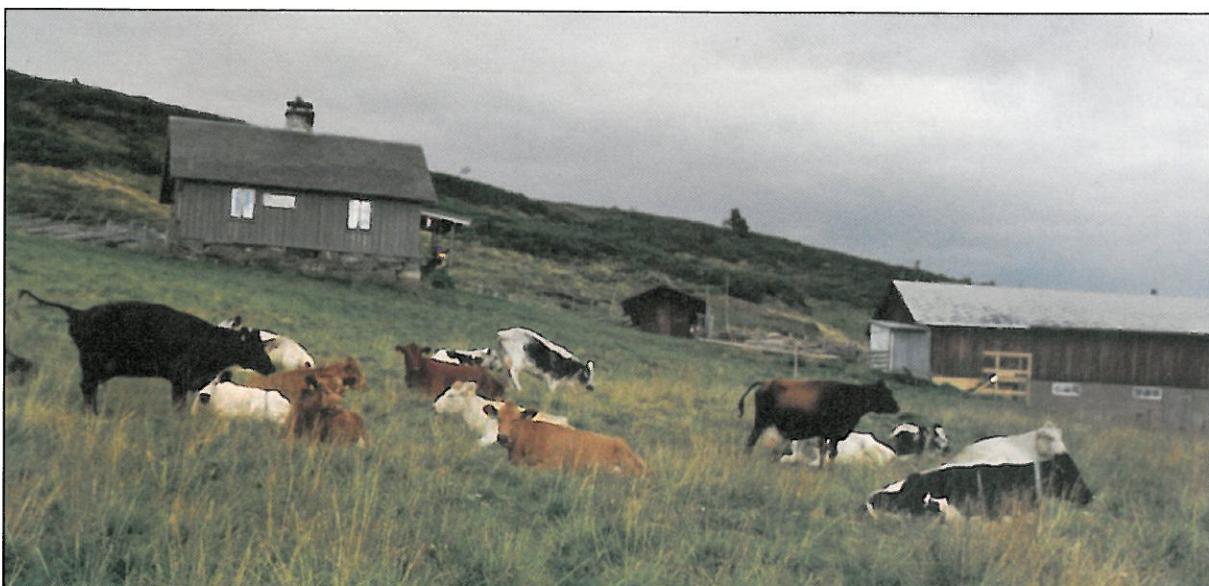
Ole Jacob og Yvonne har fått godkjent et lite rom av næringsmiddeltilsynet, hvor de yster og kjerner for salg. De har ikke mjølkekvote så de foredler all mjølka selv. Han fortalte også om slaktet, hvor han benytter seg av områdets lokale slakteri, og har skaffet seg leveringsavtale med et hotell. Det var et meget interessant tema. Solveig Gundersen og Marie Stensvold sto for kjøkkenarbeidet. De kokte og serverte rømmegraut, kaffe og mye annen god stølskost. Det ble en veldig god og trivelig dag i Syndin.

Til slutt vil jeg si litt om laget vårt, "Vestoppland Feavlslag". Det ble til etter noen fjøsmøter og ei storfeutstilling i Vang i Valdres i juni 1997. Stiftelsesmøtet ble holdt på Leira i Valdres 21.juni 1997. Det er et uformelt lag for alle som driver med de gamle norske storferasene og Jersey på Vestoppland. Vi er i dag ca 20 medlemmer, og på våre samlinger har det sosiale fellesskap stor plass! Det er alltid plass for nye medlemmer fra området!

Vil med det samme takke for et godt blad, med mange gode bilder og godt lesestoff.

Arve Gundersen, Bybrua

*Under: Et bilde fra Ristestølen.
Foto: A Gundersen*

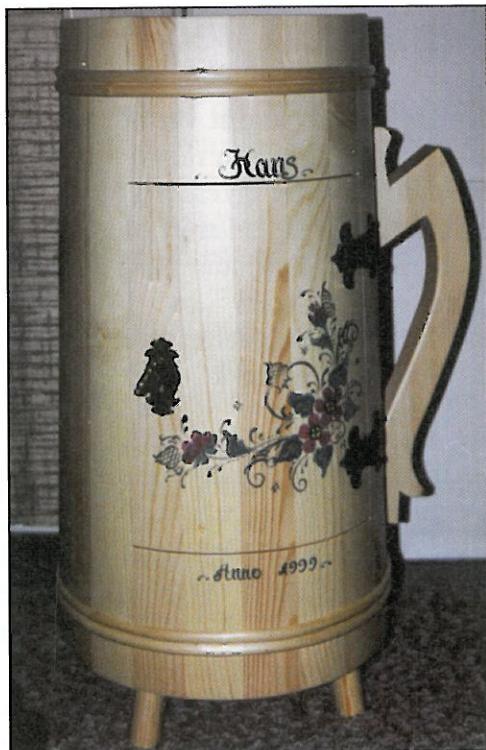

Gaver og bruksjengerstander i tre

Priseksempel: "barskap" (bildet) m motiv
og årstall kr 1450,- inkl. frakt

**Magnussen's Husflid
Ranvik
6460 EIDSVÅG**

Tlf: 71 23 54 61

*438 Ramona hos Ola Riste i Lomen i Valdres. Ei fantastisk vakker ku etter 9022 Wickstrøm
Morfar er 9061 Moen. Ramona stammar frå buskape til Anna og John P Tørres på Røros.
Foto: Halvard Blegen*

UTSTILLING

Ved Snilsberg Familiepark i Gaupen i Ringsaker blei det i samband med arrangementet "markens grøde" den 24.august arrangert ei utstilling av dei gamle norske storferasane. Mykje folk var innom i løpet av dagen, og dei nystrigla kyrne gjorde god reklame for sine respektive rasar.

Det møtte i alt 13 kyr. 2 STN, 2 Telemarkfe, 2 Dølafe, 2 Østlandsk Raukolle, 2 Jarlsbergfe, 1 Vestlansk Raudkolle, 1 Vestlandsk Fjordfe og 1 NRF -ku. Mange av dyra var av svært god kvalitet, og det vart utdelt i alt 5 1.premiar, 4 2. premiar og 3 3. premiar. 1 ku vart ikkje premiert på grunn av for dårlig jurfeste.

489 Kvithlin

F: 18.11. 1998
Eigar: Jønsberg
landbrukskole,
Stange

Far: 9129 Hvdal
Morfar: 9065 Lijo

Harmonisk ku med
god overlinje. Kort,
litt sidt jur med noe
lange og vidstilte
spener. 3. premie

1001 Fjellblomma

F: 12.11. 1999
Eigar: Halgeir
Snuggerud, Bybrua

Far: 9045 Vindøl
Morfar: 9039 Ramik

Lita, rasetypisk ku
med noe høg manke.
Velforma jur og gode
spener. 1. premie

Returadresse:
Avslaget for STN
Falløkken
2092 Minnesund

B

PORO BETALT
VED
INNLEVERINGA
P.P.

NORGE/NOREG

KUKALENDER
2004

Jarlsbergkua Stasros,
hja Kjersti og Georg Sole i Lom.

KU-KALENDER 2004

Anne Korsvold Saglien frå Kvam i Gudbrandsdalen har stått for å fått laga denne fine kalenderen for 2004. I kalenderen er det fine bilde av alle dei gamle norske storferasane. Det er også med gamle merkedagar og gamle kunamn.

Kalenderen kostar 100 kroner, og kan tingast hos:

Anne Saglien, 2642 Kvam.
Olav Sunde, Jønsberg, 2335 Stange

Telefon: 61 29 59 61
Telefon: 62 58 42 91